

Romain Gary

Ledi L.

baltos lankos

Romain Gary

LEDI L.

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
ERIKA SABALIAUSKAITĖ

baltų lankų
rinktinė proza

baltos lankos

I skyrius

Langas buvo atviras. Geltonų tulpių puokštė, mėlyname dangaus fone nuskaidrinta vasaros šviesos, priminė jai Anri Matisą, kurį visai neseniai, sulaukusį aštuoniasdešimties, pasigrobė ankstyva mirtis, ir net nubyrėję geltoni tulpių žiedlapiai šalia vazos atrodė sukurti meistro teptuko. Ledi L. regėjosi, kad gamta pamažu praranda įkvėpimą. Kad visą jį pasiėmė talentingieji dailininkai. Terneris pavogė šviesą, Budenas – orą ir dangų, Monė – žemę ir vandenį; Italija, Paryžius, Graikija, tiek laiko prakaroję ant įvairiausių sienų, tapo paprasčiausiomis klišėmis. Kas liko nenupiešta, buvo nufotografuota, ir Žemė vis labiau panašėjo į nuvalkiotą merginą, pernelyg dažnai nurengintą skirtingų rankų. O gal tiesiog ji per sena. Anglija šiandien švenčia Ledi L. aštuoniasdešimtąjį gimtadienį, todėl stalelis nukrautas telegramomis ir laiškeliais, dauguma – iš Bakingamo rūmų: kiekvienais metais tas pats – visi be jokio takto sudėlioja tau paskutinius taškus ant i. Ji piktai dėbtelėjo į geltonas tulpes, negalėdama suprasti, kaip šios gėlės pateko į jos mėgstamiausią vazą. Ledi L. nekentė geltonos spalvos. Geltona – tai išdavystės, įtarumo spalva, širšių, epidemijų, senatvės spalva. Jai griežtai bežiūrint į tulpes, plykstelėjo abejonė... Ne, neįmanoma. Niekas to nežino. Paprasčiausias sodininko aplaidumas.

Visą rytmetį ji praleido savo krėsle, pro atvirą langą žiūrėdama į paviljoną, atrėmusi galvą į pagalvėlę, su kuria niekada nesiskirdavo ir veždavosi į visas keliones. Pagalvėlės siuviniai vaizdavo švelnią gyvūnų santarvę stebuklingoje Edeno sodo ramybėje. Labiausiai jai patiko su avinėliu besibroliaujantis liūtas ir meiliai stirnos ausį laižantis leopardas – visai kaip gyvenime. Primityvi piešinio technika tik pabrėžė vaizduojamos scenos beviltišką, bet ir itin malonų, kvailumą. Po šešiasdešimties metų didžiojo meno draugijoje šedevrai pradėjo kelti jai šleikštulį: ji vis labiau linko į spalvotas litografijas, atvirukus ir Viktorijos laikų paveikslėlius su ištikimais, skęstančius kūdikėlius gelbėjančiais šunimis, su rausvais kaspinėliais papuoštais kačiukais ir įsimylėjęliais mėnesienoje – kokie jie mieli akiai po genialumo ir visų jo aukštumų bei varginančių pretenzijų. Jos ranka ilsėjosi ant dramblio kaulo lazdos bumbulo. Be lazdos būtų nesunkiai apsiėjusi, bet taip ji galėjo vaidinti gerbtino amžiaus poniją. Nors tokia niekada nesijautė, iš jos to buvo tikimasi: senatvė – tik dar viena visuomenės primesta taisyklė, kurios tenka laikytis. Jos akys šypsojosi paaukuotam vasaros paviljono kupolui, lindinčiam virš kaštonų viršūnių angliško dangaus fone. Dangaus, kuris taip pat išmanė protokolą, tad tvarkingai išrikiavo debesis ir pasidabino blyškiu mėliu, primenančiu jos anūkių sukneles, nuobodžiu ir neoriginaliu, dangaus, kuris atrodė tarsi aprengtas karališkosios šeimos siuvėjo, griežtai pagal visas taisykles ir reikalavimus.

Ledi L. visada manė, kad angliškas dangus panašus į liurbį. Visiškai bejausmis, be jokio pykčio, be jokio polėkio: net per didžiausias liūtis jam trūkdavo dramatiškumo, net pačios stipriausios audros tik palaistydavo pieveles, žaibai tranquydavosi

tik toli nuo vaikų ir judresnių kelių; geriausiai jis jautėsi lydamas smulkiais, tankiais lašeliais lengvoje ir elegantiškoje rūko monotonijoje. Tai buvo skėčių dangus, puikiai išauklėtas ir, žinia, jei ir leidžiantis sau pasisvaidyti žaibais, tai tik todėl, kad visi aplink apsirūpinę žaibolaidžiais. Bet Ledi L. iš dangaus teprašė paskolinti paauksuotam kupolui savo vaiskų foną, kad galėtų štai taip valandų valandas sėdėti prie lango ir žiūrėti, prisiminti, svajoti.

Paviljonas buvo pastatytas Rytų stiliumi pagal jos jaunystės madą. Ten ji sukrovė iš Rytų parsivežtus kūrinčius, kurių kolekcija pasižymėjo tokiu rafinuotai blogu skoniu ir buvo toks didelis iššūkis tikrajam menui, kad net tapo jos, jau seniai tarnaujančios ironijai, triumfo valandos liudininke: kartą rašytojui Pjerui Loti buvo suteikta išskirtinė malonė apsilankyti jos šventovėje ir matydamas visą šį grožį jis susigraudino iki ašarų.

– Manau, kad niekada nepasikeisiu, – staiga garsiai ištarė ji. – Turiu maištininkės gyslelę. Sulaukus aštuoniasdešimties tai, aišku, gali ir trikdyti. Negana to, esu romantiška, o tai dar blogiau.

Šviesa žaidė ant jos veido, kurio amžių išdavė tik dramblio kaulo atspalvio sausmė, prie kurios ji niekaip negalėjo priprasti ir kuri ją kas rytą nustebindavo. Šviesa atrodė pasenusi. Penkiasdešimt metų ji spindėte spindėjo, o dabar prigeso, aptemo, vis labiau pilkėjo. Bet jiedvi dar puikiai sutarė. Jos siauros subtilios lūpos dar nebuvo panašios į du išdžiūvusius gyvius, įstrigusius raukšlių voratinklyje, gal tik akys truputį surimtėjo ir valiūkiška liepsnelė ruseno ten, kur kadais siautėta deginančios slaptos ugnies. Jos sąmojis išgarsino ją ne mažiau nei jos grožis: ironija, visada laiku, visada taikli, bet nežeidžianti, elegantiška tarsi virtuoziskai valdomas ginklas, kuriuo pranašumas įrodomas

nežeminant. Bet pasisvaidyti sąmojais tekdavo vis rečiau. Ji pergyveno visus jos vertus taikinius. Jauni žmonės žvelgė į ją susižavėję: jie nujautė, kad jos būta nuostabios moters. Jai tai buvo nemalonu, bet svarbu suprasti, kas esi ir kas buvai. O šiaip dabar nebuvo tas amžius, kai moterys išties mylimos. Tačiau tas veidas, tiek metų buvęs josios... Ji jo nebeatpažindavo. Kartais iš to pasijuokdavo. Kaip juokinga! Ji to nenumatė, teko pripažinti; ja taip ilgai buvo žavimasi, ji taip ilgai buvo garbinama, jog, tiesą sakant, taip ir nesusitaikė, kad tai nutiko jai, kad laikas tiek daug sau leidžia. Na ir storžievis! Nieko jam nėra švento. Ji nesi-skundė, tik nervinosi. Kaskart pažvelgusi į veidrodį – nes kartais vis dėlto prireikdavo – truktelėdavo pečiais. Koks absurdas! Ji puikiausiai suvokė, kad yra tik „miela pagyvenusi ponია“. Taip, po tiekos metų, iššvaistytų vaidinant poniją, dabar dar tenka būti pagyvenusia ponია. „Matosi, kad ji buvo labai graži...“ Kai tik išgirdavo šiuos klatingus šnabždesius, jai iš lūpų vos neišsprūdavo toks labai prancūziškas žodis, bet ji apsimesdavo, kad nieko negirdėjo. Sulaukusi vadinamojo „gerbtino amžiaus“ turi taikytis su tave supančiu storžieviškumu, o bet koks dėmesys tik dar labiau jį sutirština: tau atnešama lazda, nors neprašei, pasiūloma ranka, vos žengi žingsnį, uždaromi langai, vos pasirodai, tau šnabždama „atsargiai, laiptelis“, tarsi būtum akla, ir su tavim kalbama dirbtinai linksmu tonu, tarsi jau rytoj turėtum mirti, bet tai būtų bandoma nuo tavęs nuslėpti. Na ir kas, jog ji žinojo, kad jos tamsios akys ir subtili, bet griežtos formos nosis – niekas nepraleisdavo progos paminėti jos „aristokratiškos nosies“, – jos šypsena, garsioji Ledi L. šypsena, dar priverčia visus atsisukti, kai ji eina pro šalį; bet juk akivaizdu, kad gyvenime, kaip ir mene, stilius tėra paskutinė prieglauda tiems, kurie jau neturi

ką dovanoti, ir kad jos grožis gal dar įkvėptų dailininką, bet jau ne meilužį. Aštuoniasdešimt! Neįtikėtina.

– Bet tegu jį galas! – tarė ji sau. – Po dvidešimties metų viso to vis tiek kaip nebūta.

Praleidusi Anglijoje daugiau kaip penkiasdešimt metų, ji vis dar galvojo prancūziškai.

Dešinėje buvo matyti pagrindinis pilies įėjimas, su kolonomis ir tarsi išskleista vėduoklė paslaugiai iki pievelės nusileidžiančiais laiptais. Džonas Vanbru, aišku, buvo svorio genijus: visi jo statiniai slėgė Žemę, tarsi baustų ją už nuodėmes. Puritonų Ledi L. negalėjo pakęsti, ir jai net buvo kilusi mintis perdažyti pilį rausvai. Bet jei ko Anglijoje ir išmoko, tai susilaikyti tada, kai gali viską sau leisti. Todėl Glendeilo pilies sienos taip ir liko pilkos. Jai pakako keturiuose šimtuose kambarių prikabinėti iliuzionistinių itališko stiliaus paveikslų, ir Tiepolas, Fragonaras ir Bušė narsiai stojo į kovą su milžiniškų salių, kuriose betrūko atvykstančio traukinio švilpuko, rikiuotės nuoboduliu.

Pagrindine alėja lėtai privažiavo ir prie priebučio sustojo rolsroisais. Palaukęs, kol vairuotojas atidarys duris, iš automobilio išniro vyriausiasis jos anūkas Džeimsas, po pažastimi pasikišęs savo odinį portfelių.

Ledi L. negalėjo pakęsti odinių portfelių, bankininkų, šeimos susibūrimų ir gimtadienių – ji nemėgo visko, kas atsidavė taisyklėmis, prašmatnumu, savimyla, tradicija, protokolu. Bet visa tai ji pasirinko savo noru ir niekada neatsitraukė. Visą savo gyvenimą Ledi L. vykdė negailestingą teroristinę veiklą, ir toji davė stebėtinų rezultatų: jos anūkas Rolandas tapo ministru, Entonis netrukus bus vyskupas, Ričardas – Karalienės pulko pulkininkas leitenantas, Džeimsas valdo Anglijos banko likimus, o Ledi L.

labiau už policiją ir kariuomenę nekentė nebent Bažnyčios ir turtuolių.

„Taip tau ir reikia“, – pagalvojo ji, žvelgdama į paviljoną.

Gretimame kambaryje prie siaubingo gimtadienio torto jos laukė šeima, todėl teks vaidinti toliau. Jų buvo apie trisdešimt, nesuprantančių, kodėl ji staiga pasišalino nieko nepaaiškinusi ir ką vienui viena veikia žaliojoje papūgomis ištapetuotoje svetainėje. Bet ji, aišku, viena niekada nebūdavo.

Ledi L. pakilo ir nusprendė grįžti pas anūkus ir proanūkius. Mylėjo iš jų tik vieną, jauniausiąjį, pakerėjusį ją gražiomis tamsiomis ir įžūliomis akimis, garbanomis su žalvario atspindžiais, karštu būdu, bebundančiu vyriškumu, – jiedu buvo stebėtinai panašūs. Paveldimumas, girdi, dažnai išlenda štai taip, peršokęs vieną ar dvi kartas. Ji buvo tikra, kad suaugęs jis pridarys siaubingų dalykų: jis turėjo ekstremisto kraujo – akivaizdu iš pirmo žvilgsnio. Gal ji Anglijai padovanojo būsimąjį Hitlerį ar Leniną, kuris viską sunaikins. Turėdamas tokias akis negali neišgarsėti. O visi kiti vaigaliai, kurių vardus ji nuolat painiodavo, tebeatšidavė pienu ir nė kiek jai nerūpėjo. Jos sūnus Anglijoje būdavo retai: anot jo, reikia mėgautis pasauliu, kol jis dar nuodėmingas.

Visi jos draugai mirė jauni. Gastonas, jos virėjas prancūzas, kvailai pasimirė būdamas šešiasdešimt septynerių. Šiandien mirštama vis greičiau ir greičiau. Ledi L. pagalvojo, kiek neįtikėtinau daug šeimų ji pergyveno. O šunų, kačių, paukščių galėjai priskaičiuoti šimtus. Gyvulio gyvenimas toks liūdnei trumpas: ji jau seniai atsisakė juos laikyti, nes kiekvieną kartą būdavo pikta, kad ir vėl juos pergyveno, ir nuo šiol tenkinosi tik Persio kompanija. Baisu. Tik pradedi prie gyvulio prisirišti, jį suprasti ir pamilti, ir še tau – jis tave palieka. Išsiskyrimų ji

negalėjo pakesti, todėl dabar prisirišdavo tik prie daiktų. Kelias maloniausias draugystes ji su jais ir užmezgė – daiktai bent jau tavęs nepalikdavo. O jai reikėjo draugijos.

Ji atidarė duris ir įžengė į pilkąją svetainę: pavadinimas išliko, nes tokia buvo jos spalva, kai jie čia atsikraustė. Bet praėjo jau daugiau kaip keturiasdešimt metų, kai svetainė buvo iškalta baltomis ir paausuotomis medžio plokštėmis, o sienas papuošė ore pakibę tikroviški italų komedijų personažai bei jų lengvi sukiniai, narsiai kovojantys su pasipūtusiu ir niūriu šios vietos šalčiu.

Pirmasis ją, žinoma, pasitiko Persis su vos pastebimu priekaištu žvilgsnyje – jau daugiau kaip valandą jos visi laukia. Persis buvo jos ištikimasis riteris, ją lydintis „čičsibėjas“, kaip anais laikais vadinta. Nepaisant jo nepaprasto diskretiškumo, atsidavimo ir ryžto pasitarnauti bet kurią akimirka, jis vis tiek galiausiai truputį įgrisdavo. Seras Persis Rodineris, prieš dvidešimt metų tituluotas Anglijos dvaro poetu laureatu, tai yra oficialiu Anglijos karūnos dainiumi, paskutiniuoju Imperijos bardu, – šimtas dvidešimt oficialių odžių, trys rinkiniai proginių eilėraščių, skirtų karališkosios šeimos narių gimimui, karūnavimui, mirčiai, visokiausioms pergalėms, – narsiai, priešakinėse linijose, šalia paties sero Džono Meisfildo, atstovavo britiškajam *bel canto* nuo pat Jutlandijos jūrų mūšio iki al Alameino mūšio, ir jam pavyko kai kas išties pasišlykštėtino: sutaikyti poeziją su dorybe, tad jis net buvo vienbalsiai priimtas į „Boodle’s“ džen telmenų klubą. Jis bent jau pergyveno visus kitus namų augintinius, ir Ledi L. priprato prie jo – jai būtų buvę itin nemalonu Persio netekti. Jam dar buvo tik septynios dešimtys, bet atrodė kur kas senesnis. Savo išvaizda truputį priminė Deividą Loidą

Džordžą: tokie pat vešlūs žili plaukai, tokia pat aristokrato kakta ir subtilūs veido bruožai. Bet tik tuo jiedu ir buvo panašūs. Velsietis beprotiškai mylėjo moteris ir mokėjo blogai su jomis elgtis, o vargšelis Persis, nuoširdžiu Ledi L. įsitikinimu, tebebuvo nekaltas. Ji kelis kartus pabandė išvesti jį iš kelio, pasitelkusi kelias žavingas pažįstamas pusiau aristokrates, bet Persis kaskart pasprukdavo į Šveicariją.

– Mano brangioji Diana...

Šis vardas jai puikiai tiko... Dikis pats jį išrinko, ilgai dvejojęs tarp Eleonoros ir Izabelės. Bet Eleonora atrodė tamsus vardas, gal dėl Edgardo Po, o Izabelė neišvengiamai priminė nešvarius to paties vardo karalienės baltinius. Todėl galiausiai jis pasirinko Dianą, nes šis vardas atrodė švarus ir šviesus.

– Mes jau pradėjome truputį nerimauti.

Kartais Ledi L. kildavo abejonių, ar tik Persis neišurkštauja parkuose su mergaitėmis, ar jis nėra puikiai savo tikrąjį veidą slepiąs iškrypėlis, ar jis ne pederastas, maloninamas savo tarno, o gal jį plaka prostitutė kokiame nors Soho užkampyje. Bet tai tebuvo romantiški jaunos, bet jau daug gyvenime mačiusios merginos svaičiojimai, ir tokios viltys jau seniausiai išblėso, įveiktos iki pykinimo akivaizdaus Persio principingo dorumo, kuriuo jis niūriai spinduliavo. Persis buvo ištis garbingas vyras, ir vienas Dievas težino, kaip jis apskritai galėjo būti poetu. Jis taip pat buvo ir vienintelis jos pažinotas mėlynakis vyras, turintis ištikimo šuns žvilgsnį. Nepaisant visko, jis jai visai patiko. Jo kompanijoje, nusimetusi pagyvenusios damos kaukę ir visas gerbtino amžiaus priedermes, ji galėdavo vėl būti įžūlia ir gaivia dvidešimtmete – laikas nesendina, tik primeta įvairiausių vaidmenis. Ledi L. dažnai savęs klausdavo, kas

nutiktų, jei ji vieną dieną išties pasentų. Jai niekada neatrodė, kad taip galėtų nutikti. Bet ką žinai – gyvenimas gali dar ir ne tokių pokštų iškrėsti. Jai dar liko keleri geri metai, o paskui, aišku, kažkas turėtų įvykti, nors ji nežinojo kas. Vienintelė išeitis sulaukus senatvės – pasitraukti į savo nuostabųjį sodą Bordigeroje ir rasti paguodą gėlių draugijoje.

Ji paėmė jai pasiūlytą puodelį arbatos. Ją supo visa šeima, ir jai tai kėlė šiurpą. Ji taip ir nesusitaikė su mintimi, jog pati yra šios bandos pradininkė. Daugiau kaip trisdešimt galvų. Ji net neturėjo teisės jiems girdint pasakyti: „Aš to nenorėjau.“ Priešingai, ji to norėjo, sąmoningai pasirinko: čia buvo jos gyvenimo kūrinys. Vis dėlto sunku buvo suvokti, kaip iš tiek beprotiškos meilės, tiek švelnumo, tiek malonumo, užsimiršimo ir aistros išėjo štai tokios bespalvės iškrakmolytos būtybės. Išties neįtikėtina ir net truputį nesmagu. Toks rezultatas vertė dvejojoti ir kompromitavo pačią meilę. „Būtų nuostabu, jei galėčiau pasakyti jiems visą tiesą“, – pagalvojo ji, gurkšnodama arbatą ir ironiškai juos stebėdama. Kaip būtų smagu pamatyti, kaip jų pasitikinčius veidus staiga iškreipia siaubas ir sumaištis. Pakaktų kelių žodžių, kad jų toks patogus pasaulėlis griūtų ir prislėgtų juos su visomis jų privilegijomis ir titulais. Pagunda milžiniška, ir ne skandalo baimė ją sulaiko. Ji suvirpėjo ir dar tvirtčiau apsisupo pečius indišku šaliu. Jai patiko lengva ir šilta kašmyro glamonė ant kaklo. Atrodė, kad jos gyvenimas jau visą amžinybę tėra vienas po kito jos kaklą glostantys šaliai – šimtu šimtai vilnos ir šilko glamonių. O kašmyras itin švelnus.

Staiga ji suvokė, kad Persis jai kažką sako. Jis stovėjo priešais ją su savo arbatos puodeliu, apsuptas pritariančių veidų su lengva šypsenėle. Persis turėjo išskirtinį talentą klišėms: jam

pavykdavo pasiekti tokias banalybės aukštumas, kad kartais jo kalbos tapdavo pagarbos vertais iššūkiiais originalumui.

– Koks kilnus gyvenimas! Šis brutalus ir vulgarus laikotarpis privalo su juo susipažinti ir būti jo nušviestas. Mano brangioji Diana, sutikus jūsų artimiesiems – sakyčiau, netgi primygtinai jų prašomas – prašau jūsų gimtadienio proga leisti man parašyti jūsų biografiją.

„Čia tai bent būtų“, – pagalvojo Ledi L. prancūziškai.

– Dar per anksti, ar jūs taip nemanote, Persi? – paklausė ji. – Dar truputį palaukime. Gal mano gyvenime nutiks kas nors įdomaus. Gyvenimas, kuriame nieko neįvyko, toks kaip mano, – mirtinai nuobodus.

Nuvilnijo maloni pasipiktinimo banga. Ji palinko prie proanūkio Endriu ir švelniai paglostė jam skruostą. Jo akys išties labai gražios. Juodos, su pašaipia ugnele, aistringos... „Jis privers juos kentėti“, – patenkinta pagalvojo Ledi L.

– Jis paveldėjo senelio akis, – atsiduso ji. – Neįtikėtinas panašumas.

Berniuko motina – Ledi L. atkreipė dėmesį į jos pritrenkiančią mėlyną skrybėlę su paukščiais ir gėlėmis, kurią išvydusi suvirpėtų net pati princesė Margareta, – nustebo.

– O aš maniau, kad kunigaikštis buvo mėlynakis.

Ledi L. nieko neatsakė ir atsuko jai nugarą. „Dar viena“, – konstatavo prikąsdama lūpą, šįkart žiūrėdama į baidyklę, kuri buvo, kiek atsiminė, jos anūko Entonio, dvasininko, žmona. Įsmeigė žvilgsnį į skrybėlę ant jos galvos – tobulus kremas.

– Koks nuostabus gimtadienio tortas, – ištarė, dar sekundėlę nenuleisdama akių nuo skrybėlės, o paskui pažvelgė ir į kulinarijos kūrinių ant sidabrinio padėklo.

Tada reikėjo tarti kelis žodžius šeimos nevykėliui, Karalienės pulko pulkininkui leitenantui Ričardui. Susitvarkius su religija ir kariuomene, beliko vyriausybė ir Anglijos bankas, todėl ji ryžtingai patraukė jų link. Rolandas tiesiog tobulai įvaldė anglišką meną būti visiškai nematomam tik tam, kad visi tave dar labiau pastebėtų. Jau daug metų jis vadovavo kukliai ministerijai, bet, būdamas be jokio talento ar išskirtinių bruožų, pilkas ir nepriekaištingai nuobodus, sugebėjo patraukti ministro pirmininko dėmesį. Buvo kalbama, kad jis po Entonio Ideno galėtų perimti vadovavimą užsienio reikalams. Konservatoriai atrodė jį vertiną labiau nei patį Rebą Batlerį ir net manė jį galint susiremti su pačiu Makmilanu. Iš jo, tokio visiškai jokio, Anglija tikėjosi didžiųjų darbų. Ledi L. niekaip nesuprato, kodėl tikras aristokratas sugalvojo siekti valdžios: nieko keisto, kai kas nors iš liaudies nori patekti į valdžią, bet toks kunigaikščio Glendeilo vyriausiojo anūko žeminimasis ją piktino. Valdymas – ekonomo darbas, ir nieko keisto, kad liaudis renkasi sau tarnus. Tai juk ir yra demokratija. Ji jo pasiteiravo, kaip laikosi žmona ir vaikai, tarsi būtų pamiršusi, kad jie taip pat čia. Ir Rolandas kantriai pateikė jai visą, nė kruopelytės dėmesio nevertą informaciją, nes tarp jų tai buvo vienintelė įmanoma pokalbio tema.

Viskas jauėjo į pabaigą. Beliko tradicinis portretas, kiekvienais metais fotografuojamas karalienės rūmų fotografo, garsiausiems Londono aukštuomenės žurnalų viršeliams, o tada jau atsisveikinimai, bet jie ilgai netrunka. Ir galės sau ramiai gyventi iki Kalėdų. Ji prisidėgė cigaretę. Jai vis dar atrodė keista ir smagu viešai rūkyti – niekaip nepriprato prie minties, kad šiandien tai visiškai įprasta. Jos anūkai toliau sau plepėjo, ir ji kartais elegantiškai linktelėdavo galvą, kad apsimestų jų klausanti. Ji

niekada nemylėjo vaikų, ir atrodė gana juokinga pagalvojus, kad kai kurie jų jau perkopę keturiasdešimtmetį. Jai norėjosi pavaryti juos su savo žaidimais į šalį, kad netrukdytų su savo vaikiškais užsiėmimais, savo bankais, parlamentais, klubais, štabais. Vaikus itin sunku pakęsti, kai jie suauga, – jie iki gyvo kaulo įkyri su savo „rūpesčiais“: mokesčiais, politika, pinigais. Nes šiandien jau nesivaržoma kalbėti apie pinigus girdint damoms. Anais laikais pinigai niekam nerūpėjo – arba jų turėjai, arba gyvenai į skolą. Šiandien moterys vis lygesnės vyrams, o vyrai emancipavosi. Moterys nebekaraliauja. Uždrausta net prostitucija. Visi pamiršo gero elgesio taisyklės. Betrūko tik kad kas atsivestų pas ją vakarieniškas amerikiečių. Jos jaunystės laikais amerikiečiai tiesiog dar nebuvo atrasti. Galėjai sau skaityti *The Times* metų metus ir tik netyčia užtikti vieną kitą straipsnį apie grįžusius iš Jungtinių Valstijų tyrinėtojus.

Jai buvo paruoštas krėslas, tas pats jau keturiasdešimt penkerius metus ir toje pačioje vietoje – po Lorencio pieštu Dikio portretu ir Boldinio pieštu jos portretu, o fotografas su angeliuko užpakaliu jau plasnojo aplink ją. Visi šiandien pederastai. O kodėl, vienas Dievas žino. Ji nepakentė minjonų*. Dėl jos beprotiškos meilės vyrams kitaip ir būti negalėjo. Minjonų, aišku, būta ir seniau, jos jaunystėje, bet jie nesistengė atkreipti į save dėmesio, mažiau maivėsi ir užpakaliukus kaišiojo daug diskretiškiau. Ji nepritariamai nužvelgė jaunąjį dėdulę ir panorą tarsitelėti jam ką nors nemalonaus: siaubingai nepadoru čia skleisti

* Minjonai – karaliaus ar princo favoritai, ėję įvairias pareigas: asmens sargybinių, patarėjų, palydovų, kartais ir meilužių. (Čia ir kitur, kur nepažymėta kitaip, – vert. past.)

savo prabangius itališkus kvėpalus. Bet susilaikė – įžeidinėjo ji tik savo rango personas. Rytoj nuotrauka pasirodys visuose laikraščiuose. Taip būdavo kasmet.

Ji turėjo vieną garsiausių pavardžių Anglijoje ir labai ilgą laiką šokiravo, piktino ir dirgino viešąją nuomonę savo ekstravagancija, o gal ir savo grožiu. Jos prancūziška kilmė iš dalies pateisino jos neįtikėtiną bruožų tobulumą, kiek per smarkiai traukiantį dėmesį. Tačiau svarbu buvo neperžengti ribų, ir ji daug keliavo iš pagarbos dvarui ir aristokratijai, kuriai nepatiko būti trikdomai. Jau seniai jai viskas buvo atleista, ji tam tikra prasme tapo nacionalinio paveldo dalimi. Kas kadais laikyta jos charakterio ekscentriškumu, šiandien buvo garbinama kaip žavus britiškas originalumas. Ji įsitaisė krėsele, vieną ranką uždėjusi ant lazdos bumbulo, kaip iš jos buvo tikimasi, ir net pabandė suvaldyti ją vis išduodančią šypsenėlę. Vyriausybė įsitaisė jai iš dešinės, Bažnyčia iš kairės, Anglijos bankas ir Kariuomenė už nugaros, o visi kiti sustojo trimis eilėmis, kuo mažiau svarbūs – tuo toliau nuo jos. Baigus fotografuoti ji teikėsi išgerti dar vieną puodelį arbatos – o ką dar veikti su anglais?

Kaip tik tada jos ausis pasiekė žodžiai „vasaros paviljonas“ ir iškart patraukė dėmesį. Kalbėjo Rolandas.

– Bijau, kad šįkart tikrai nieko negalime padaryti. Jie nusprendė pro čia nutiesti greitkelį. Kitą pavasarį teks jį nugriauti.

Ledi L. pastatė savo puodelį. Jau daug metų šeima bandė ją įtikinti parduoti paviljoną ir jam priklausančią žemę: atseit, mokesčiai vis labiau slegia, išlaikyti jį sudėtinga, žodžiu, visokiausi paistalai. Ji niekada nesiteikė kreipti nė menkiausio dėmesio į tokias kvailas šnekas ir visus pokalbius šia tema pabaigdavo

truktelėdama pečiais „kaip tikra prancūzė“. Bet šįkart kišosi jau ne šeima. Vyriausybė balsavo už žemės nusavinimą, darbai prasidėsiantys kitą pavasarį. Paviljonas pasmerktas.

– Žinoma, – pasakė jis, bandydamas ją nuraminti, – bus išmokėta kompensacija.

Ledi L. persmeigė jį žvilgsniu: kompensacija, tik pagalvokite! Jos vienintelė gyvenimo prasmė bus atimta, o šis apgailėtinas kretinas kalba apie kompensaciją.

– Paistalai, – nukirto ji griežtai. – Nieks man nenurodinės.

– Deja, gerbiamoji, mes bejėgiai. Negalime nepaklusti šalies įstatymams.

Paistalai! Tada teks keisti įstatymus, tam jie ir skirti. Ledi L. jiems jau tiek kartų kartojo: paviljonas jai turi didelę emocinę vertę. Juk konservatoriai vis dar valdžioj, su draugais galima susitarti. Vadinasi, reikėjo sutvarkyti šią problemėlę ir jos netrukdyti.

Taigi ji nusprendė, kad tema išsemta, nes buvo įpratusi, jog jai paklūstama. Todėl ją labai sukrėtė, kad taip toli gražu nėra, – šeima vėl puolė. Jie užtikrino, kad gerbia jos jausmus, kad supranta, kaip jai sunku, buvo mandagūs, bet griežti: žemė taps valstybės nuosavybe. Kaip pasisektų leiboristams, jei rinkimų išvakarėse spauda, tik ir tykanti progos užpulti žinomus žmones, praneštų, kad vieno iš vyriausybės narių šeima, viena garsiausių šalies šeimų, priešinasi naujo kelio tiesimui ir stengiasi sužlugdyti projektą, kuris paskatintų viso regiono plėtrą. Socialistai ir taip jau smarkiai puola vadinamąsias „privilegiuotas klases“, reikia vengti pakliūti į jų spąstus. Paviljonas pasmerktas ir negali būti išgelbėtas.

– Pareiga yra pareiga, – ištarė Rolandas, demonstruodamas klišių meistro talentą, dėl kurio jis buvo vienas patikimiausių konservatorių partijos oratorių. Tada nutaisė gudrią miną ir pasitelkęs visus savo talento išteklius pareiškė: – O aristokratų pareiga branginti demokratiją.

Ledi L. visada šventai tikėjo, kad demokratija tėra lengvai keičiamas rūbas, bet dabar buvo ne pats tinkamiausias metas juos visus šokiruoti. Ji pasielgė taip, kaip niekada nebuvo su jais elgusis: pabandė juos sugraudinti. Ji negalinti gyventi be visų tų paviljone sukauptų daiktų, neištversianti jų netekties. Bet jei tik tokia bėda, daiktus galima perkelti kitur.

– Perkelti kitur? – pakartėjo Ledi L.

Staiga ją apėmė nerimas, beveik panika, ir teko iš paskutiniųjų tvardyti, kad nepravirtų šitų jai svetimų žmonių akivaizdoje. Jai vėl kilo noras viską pasakyti, išrėkti visą tiesą ir nubausti juos už pasipūtėlišką tuštybę. Bet Ledi L. įstengė susivaldyti: neverta buvo per akimirką sugriauti viso gyvenimo kūrinio. Ji atsistojo, apsisiautė šaliu pečius, išdidžiai ir paniekinamai visus nužvelgė ir neištarusi nė žodžio išėjo iš svetainės.

Jie liko stovėti truputį sutrikę ir išmušti iš vėžių, nustebę dėl tokio staigaus išėjimo, tokio jaunatviško ir karštligiško žvilgsnio ir poelgio. Truputį sunerimę, net jei nerimą slėpė po lengva ir atlaidžia šypsena.

– Ji visada buvo kiek ekscentriška, ar ne? Vargšėlė kunigaikštienė nesupranta, kad laikai pasikeitė.